

Óravázlat

Iskolánkban a nyelvi előkészítő évfolyamon a történelem tantárgy keretében társadalomismeretet és vallástörténetet tanítunk. Az óra ennek keretében készült.

Téma: A meglévő ismeretek, előítéletek, sztereotípiák összegyűjtése a zsidósággal kapcsolatban, új nézőpontok kialakítása személyes sorsok alapján.

Iskolatípus: Középiskola

Korosztály: 9. osztály (14-15 évesek)

Csoport nagysága: osztály

Időtartam: 90 perc

Munkaformák: frontális, csoportos

Eszközök: projektor, számítógép, internet, csomagolópapír, színes filcek

Célok: A foglalkozás célja a következő tananyag (a zsidó nép története, a zsidó vallás) előkészítése, a létező előítéletek okainak feltárása, megbeszélése akár vita keretében is, több nézőpontból a zsidóság sorsának megismerése, az emberi élettörténeteken keresztül annak a megvitatása, hogy milyen módon lehetne leépíteni önmagunkban az előítéleteket, a sztereotípiákat. A legfontosabb cél, hogy a diákok megfogalmazzák, hogy a sztereotípiák milyen veszélyt jelentenek, hogyan vezethetnek el akár egy nép kiirtásához is.

Tevékenység

Idő	Tartalom	Tanulói tevékenység	Eszközök
4 perc	Előre összegyűjtött viccek – keverve székely, etióp és zsidó – kiosztása. Először nem kapnak semmilyen szempontot az olvasáshoz a diákok.	A diákok 4 fős csoportokban dolgoznak. Az első „értetlen” reakciók után felfedezik, hogy a viccek valamilyen közös alapra épülnek.	fénymásolt szövegek
5 perc	A viccekhez most kapják meg a feladatokat. Ki kell gyűjteniük a viccekben megfogalmazott „jellemző vonásokat” és átlátható tablót kell készíteniük.	A diákok csomagolópapírra elkészítik a jellemzők összegyűjtését.	Csomagoló-papír, színes filcek.
15 perc	Az elkészített tablók megbeszélése. Vita arról, hogy mennyire valóságosak azok a tulajdonságok, amelyeket a viccek kiemelnek. Esetleg arról	Tanár által irányított beszélgetés.	

	beszélgetés, hogy a saját ismeretségi körükben vannak-e zsidók és rájuk nézve mennyire gondolják találónak a kiemelt tulajdonságokat. (Biztosan kiderül, hogy más az általánosított kép mint a személyes ismerősről kialakított vélemény, érdemes erről is beszélgetni.)		
20 perc	A csoportok két-két képet kapnak. Mivel a legelterjedtebb általánosítás az, hogy minden zsidó gazdag és csaló, olyan képeket választottam, amelyek többségéről nem lehet egyszerűen megállapítani, hogy milyen társadalmi háttérű személyeket mutatnak. A diákok első feladata, hogy készítsenek jellemzést és élettörténetet a képeken látható személyeknek. (Mivel több csoport is kaphatja ugyanazt a képet, érdekes lehet az eltérések vizsgálata is.) Ha készen vannak, megismertetik a saját történeteiket és megkapják a néhány kiválasztott képhez tartozó szövegeket is. A feladat a szövegekhez tartozó képek megtalálása és a saját és az eredeti történetek összehasonlítása.	Csoport munka.	Kivetített fényképek, fénymásolat, üres lapok.
1 perc	Rövid összegzése az eddigi munkának.		
1 perc	Visszautalás az előző órára, rövid felelevenítése a megbeszélteknek.	Tanár által irányított beszélgetés.	
7 perc	Ezen az órán kettő centropás filmmel dolgozunk – Rosa Rosenstein és a Brodmann család történetét kell feldolgozni. Először az előző órán együtt dolgozó csoportok megnéznék egy-egy filmet hang és feliratok nélkül.	Filmnézés.	Számítógépek, internet
10 perc	A csoportoknak szinkront kell készíteni a látott filmekhez.	Csoportmunka.	
15 perc	a „szinkronok” bemutatása. Mivel ha sokszor kellene egymás után megnézni a filmeket, unalmassá válna az egész, ezért érdemes a csoportoktól csak egy kis rész szinkronját kérni és esetleg a végén összevetni, hogy egy-egy részletnél milyen más megoldás született.	Csoportmunka filmnézéssel egybekötve.	Számítógépek, internet
12 perc	Eredeti filmek megtekintése, a csoportoknak azt kell megfigyelni,	Filmnézés, csoportmunka.	Számítógépek, internet

	hogyan hol magyarították és vajon miért másképp a képeket, mint a valódi történet.		
1 perc	Házi feladat: Rövid fogalmazás arról, hogy mennyire tekinthetők tipikus zsidó sorsoknak a filmben látott életek.		

Felhasznált képek:

(Bányai)

(Boros)

(F. Imréné)

(Fenyvesi)

(Ilonka)

(Kratz)

(Neumann)

(Angyalosi Béláné)

Felhasznált szövegek:

A kép az esküvőmön készült, a Dohány utcai zsinagóga előtt. Az a társaság van rajta, akikkel együtt voltam Auschwitzban. Én, Bányai Jánosné, Mándy Stefánia, Horváth Béláné Kati, Hoffmann Klári, Winkler Kati és a többiek.

Az esküvőmön 1945-ben mind vidáman röhögünk. Pedig sírni kellett volna az esküvőn. Nem sírtunk, mert valaki mindig direkt csinálta, hogy ne legyen sírás. Úgysem tudunk ellene tenni semmit sem. Egy kölcsönruhában voltam a saját esküvőmön. Az unokatestvérem barátnőjétől kaptam. Nem volt csúnya. Ő kapott egy sötétkék ruhát -- volt egy ilyen segélyszervezet, attól --, és azt kölcsönadta.

Zsidó esküvő volt, a Dohány utcai templomban esküdtünk. Nem volt fehér ruha meg fátyol, hanem egy sötétkék kölcsönruha, az is megfelelt, Új cipő tudtam venni, a cipő az a sajátom volt. Meg aztán a sajátom volt az a pár barát, aki körülöttem volt. Semmi nevetnivaló nem volt akkoriban, de vidámak voltunk, hogy megértük azt is, hogy valaki esküszik közülünk. Ki hitte

volna, hogy valaha is hazajöjünk. Mindenki csak a halálra gondolt ott, főleg, mikor láttam a krematóriumot füstölni. (Bányai kép)

Ez az egyik utolsó fénykép anyámról. Valamikor az 1970-es évek végen vagy az 1980-as évek elején készülhetett a lakásában.

A második világháború után anyám változatlanul járt a zsinagógába. Én se előtte, se utána nem jártam, csak egy évben egyszer, ma ezeket úgy hívják, hogy Jom Kipur-zsidók. Az anyám házát először az Üvegesek Ipartestülete vette meg 1946-ban vagy 1947-ben, azoktól aztán elvették [lásd: államosítás Magyarországon]. Annyiban változtak az albérlők, hogy két parasztyerek lakott a belső szobában, akik katonatiszti iskolába jártak. Ez volt 1950--51-ben, és anyám kikötötte, hogy ide nőt nem lehet hozni. Erre a nőket az ablakon mászták be. Ezek ilyen kalandos évek voltak a háború után. A házba senki semmit soha be nem fektetett a kommunista évek alatt, az csak rohadt le. Ez egy tanácsi bérlakás volt, amikor az anyám meghalt, 1983-ban. A lakás akkor is úgy nézett ki, mint korábban, de már volt cserépkályha. Óriási fejlődés. Fürdőszoba, vécé és melegvíz továbbra sem volt. Ki kellett menni a konyhába kezét mosni. Már csak egy albérlő volt, egy villamosvezető, és amikor anyám meghalt, ő maradt benne. Hozzá rendszeresen jártam látogatóba, most halt meg, egy évvel ezelőtt. A ház maga le van robbanva. A telek elég értékes. Lehet, hogy le fogják előbb-utóbb bontani, és egy irodaházat vagy valami más építenek a helyére. (F. Imréné)

Lajos bátyámról készült műtermi fotó az 1930-as évek közepéről, Nagykanizsán.

Lajos bátyám 1914-ben született, ő volt a legutolsó, a legfiatalabb a fiúk között. Csak hat elemi végzett, és egy bőrkereskedésben volt eladó. Ezt a munkát végezte addig, amíg el nem vitték munkaszolgálatosnak. Imrével közös munkásszázadban volt, együtt csinálták végig. A nagy áttörésnél [lásd: Don-kanyar; doni áttörés: 1943. január 12--14. -- A szerk.] Imre meghalt, megfagyott, Lajos pedig fogságba került, és 1948-ig szovjet hadifogságban volt Nyizsnij Tagilban, a szovjet Urál hegység szibériai oldalán. 1948-ban hazajött beteg. Visszament [Nagy]Kanizsára, feleségül vette a volt bőrkereskedés tulajdonosának a lányát, és nagyon szépen éltek, csak Lajos folyton beteg volt. A veséje zsugorodott, aztán lett belőle hasnyálmirigy-gyulladás meg egyebek. 1958-ban halt meg, 1959-ben pedig a felesége, akinek a szíve Auschwitz után szintén nagyon rossz volt, utánahalt a bánattól. (Fenyvesi)

Felhasznált filmek:

<http://www.centropa.org/hu/node/39842>

<http://www.centropa.org/hu/node/52714>

Matusné Németh Eszter (Klebelsberg Kuno Általános Iskola és Gimnázium, Budapest)